

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: kn.cks@regeringskansliet.se
Diarienummer KN2024/01288

REMISSVAR: REFORMERING AV AVFALLSLAGSTIFTNINGEN FÖR ÖKAD MATERIALÅTERVINNING OCH FÖR MER CIRKULÄR EKONOMI

Klimat- och näringslivsdepartementet har den 12 november 2024 skickat ut en promemoria med förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå EU:s överenskomna mål på området. Förslagen syftar till att förbättra resurseffektiviteten, främja innovation, skapa bättre planeringsmöjligheter samt stärka tillsynen för att motverka både konkurrenssnedvridning och illegal avfallshantering. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den första januari 2026.

Inledning

HSB Riksförbund har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på Klimat- och näringslivsdepartementets skrivelse Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi.

HSB är Sveriges största bostadskooperation med nationell bredd och lokal närvaro som förvaltar bostads- och hyresrätter, utvecklar bostäder och erbjuder bostadsparande. HSB har ambitiösa klimatmål för att påverka samhällsutvecklingen i rätt riktning. Bland annat siktar vi på att ha noll nettoutsläpp senast år 2040. För att säkerställa att våra klimatmål går i linje med vetenskapen har de antagits i enlighet med Science based target initiative. HSB står därmed bakom ett ambitiöst och kostnadseffektivt arbete med cirkulära flöden av material och avfall i bostadssektor och HSB stödjer därmed avfallshierarkin.

HSB lämnar synpunkter på de förslag som har direkt eller indirekt påverkan på vår verksamhet.

HSBs SYNUNKTER

5.1 Avfallsproducentens ansvar förtydligas

HSB anser att ansvaret behöver förtydligas vad som gäller när avfallet hanteras i flera led t.ex. när en vitvara byts ut är det då serviceföretaget som tar emot den, som är ansvarig för att avfallet behandlas korrekt?

5.2 Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter

HSB anser att det behöver klargöras vad som definierar kommunalt avfall i förhållande till verksamhetsavfall. Tydligare kriterier behövs för att avgöra när avfallet "till sin art och sammansättning" inte är likt avfall från hushåll t.ex. räcker det att det är större mängder än vad som är brukligt i ett hushåll för att klassas som verksamhetsavfall?

5.4 Utvidgade möjligheter att hantera avfall som kommunen ansvara för

HSB ser positivt på förslaget att tillåta yrkesmässiga verksamheter att hantera kommunalt avfall som faller under kommunens ansvar. Det vore dock önskvärt med ett förtydligande om detta omfattar samtliga avfallslag som ingår i kommunens ansvar. Vidare bör det klargöras om förslaget endast avser hämtning av avfall från verksamheter eller om det även inkluderar hushållsavfall. HSB uppskattar att en ansökan per län är tillräcklig, vilket förenklar processen för aktörer som ansöker om detta tillstånd.

5.5 Fastighetsinnehavares avfallshantering moderniseras

HSB önskar ett förtydligande kring om *nyttjanderätt till fastighet* även innefattar hyresrättsinnehavaren. HSB ställer sig i så fall tveksam till att hyresrättsinnehavaren får elda på innergården.

8.1 Insamlingssystem för återanvändning

HSB ställer sig positiva till förslaget om insamlingssystem för återanvändning. Dock måste förslaget kompletteras med en utredning som belyser potentiella konsekvenser och risker. Bl.a. bör följande aspekter ingå i en sådan utredning:

- **Ökad avfallsmängd i flerbostadshus:** Utred om åtgärden kan leda till att avfallsmängderna i flerbostadshusens avfallsrum ökar, vilket skulle innebära ökade kostnader för fastighetsägaren. Dessutom ökar risken att grovavfall som till exempel soffor och bord lämnas i trapphus, vilket kan blockera utrymningsvägar, eller på vindar och i källare.
- **Reglering av hämtning:** Överväg att reglera hur mycket privatpersoner får hämta vid ett och samma tillfälle, för att undvika att saker som hämtas för återbruk i stället blir avfall. Liknande situationer har observerats t.ex. vid loppmarknader.
- **Bemannade inlämningsplatser:** Det är viktigt att inlämningsplatser är bemannade så att det som lämnas in granskas och godkänns, för att minska risken för att avfall hamnar där. Att placera dessa inlämningsplatser vid återvinningscentraler kan öka möjligheten att avfall hanteras korrekt samtidigt som återbruk främjas.

- **Hygieniska risker:** Risken för att vägglöss sprids via gamla stoppade möbler bör analyseras och förebyggande åtgärder identifieras t.ex. genom att utbilda den som tar emot sakerna på vad hen ska vara uppmärksam på.

8.2 Utsortering av avfall

HSB motsätter sig förslaget om ett utökat utsorteringskrav av plast, papper, metall och glas som inte är förpackningsavfall, då det redan idag är svårt att få plats med utsortering av förpackningar både hos de boende och i avfallsrummen. HSB ser en risk att kravet kan leda till stora kostnader eftersom befintliga avfallsrum kan behöva byggas om på grund av platsbrist. Vi föreslår därför en utredning som säkerställer miljönyttan av att sortera ut i fler fraktioner, i stället för att låta dessa sorteras direkt på återvinningscentralen, för att hålla kostnaderna för fastighetsnära insamling rimliga för fastighetsägaren. För att uppmuntra sortering och återvinning föreslår vi även att ekonomiska incitament införs för fastighetsägare som uppnår höga sorterings- och återvinningsgrader.

En mer effektiv lösning borde vara att i stället övergå till insamling i materialströmmar och komplettera detta med eftersortering, enligt förslaget 8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning.

8.3 Fastighetsnära insamling

HSB tillstyrker förslaget till definition av fastighetsnära insamling, men tycker att det behövs ett förtydligande av vad det innebär att det bör vara samma *servicegrad och krav* på fastighetsnära insamling, för restavfallet som för förpackningsavfallet och livsmedels- och köksavfallet. Avses avstånd behöver det tydligt framgå och i så fall att det är avståndet på max 400 meter som också gäller för rest- och bioavfall. Vi utgår ifrån att tömningsfrekvensen inte avses då den bör variera med vilken typ av avfall det är.

HSB anser att det är viktigt att fastighetsägaren har möjlighet att anpassa både lokalisering och utformning av insamlingsplatserna för att de ska motsvara fastighetens unika förutsättningar och fastighetsägarens behov.

HSB är positiv till att den producentansvarsorganisation som har den största sammanvägda marknadsandelen ska vara ansvarig producentansvarsorganisation och ordna och driva mottagningsplatser för utsorterat förpackningsavfall. Men att det bör samordnas med andra förpackningsslag så att alla förpackningar kan lämnas på ett ställe.

8.4 Enhetliga undantag från krav på fastighetsnära insamling

HSB avvisar detta förslag då undantagen från kravet på fastighetsnära insamling måste vara flexibla, baseras på faktiska förutsättningar och inte begränsas till geografiska områden.

8.5 Insamling av annat avfall som kommunen ansvarar för

HSB ställer sig positiva till förslaget om att förbättra servicen för insamling av avfall, men att det behöver förtydligas vad ökad servicegrad innebär. Det är också viktigt att miljönyttan vägs mot både ansträngning och kostnad, samt att insatsen jämförs med andra åtgärder, såsom att främja minskad konsumtion och högre produktkvalitet, i linje med EU:s avfallshierarki.

8.6 Dispens från krav på utsortering och separat insamling

HSB tillstyrker att Naturvårdsverket hanterar dispenser på central nivå, vilket gör bedömningarna mer lika och dispensererna kan då också hanteras för hela landet samtidigt, så att inte varje kommun behöver kontaktas för att få deras bedömning.

8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning

HSB ställer sig mycket positiv till att insamlat avfall eftersorteras, förutsatt att detta möjliggör högkvalitativ materialåtervinning och inte leder till långsiktigt ökade kostnader för konsumenten. På sikt kan en förbättrad materialkvalitet öka efterfrågan, vilket i sin tur kan bidra till att finansiera eftersorteringen. Detta krav ligger i linje med målen för Fossilfritt Sverige, där eftersortering kan bidra till att minska mängden plast som idag förbränns i fjärrvärmeanläggningar genom att i stället möjliggöra materialåtervinning. Det är också avgörande att en dialog förs med producenterna för att säkerställa att materialen som används är återvinningsbara.

12.2 Krav på redovisning om kommunens avfallshantering

HSB ställer sig bakom förslaget om att kommunen ska redovisa hur kostnader och intäkter för avfallshanteringen presenteras och understryker vikten av ökad rapportering. Kommunerna bör ha ett tydligt uppdrag att regelbundet redovisa statistik och miljöpåverkan från avfallshanteringen till avfallslämnaren. Denna redovisning är avgörande för att fastighetsägare och andra verksamheter ska kunna uppfylla sina krav på hållbarhetsrapportering samt bidra till ökad transparens i avfallshanteringssystemet. En sådan rapportering skapar incitament för materialåtervinning och främjar utvecklingen av hållbara lösningar i linje med principerna för cirkulär ekonomi.

ÖVRIGT

Konsekvenser för boende

En ökad service, avfallsförebyggande åtgärder och krav på avfallshantering från kommunen ger ökad avfallsavgift, men uppges ge lägre kostnader för hushållen för transport.

HSB efterfrågar en konsekvensanalys över hur mycket högre avfallsavgift det blir för de boende och att det vägs upp med ökad insamlad mängd och miljönyttan.

Johan Nyhus

Förbundsordförande

HSB Riksförbund